

Innlegg på debattmøte, arrangert av Unge Kunstneres Samfund og Aksjonsgruppen Redd Nasjonalgalleriet, på Litteraturhuset 26. august 2009.

Odd Gunnar Skagestad:

Nasjonalmuséet – et museum for fremtiden?

Arrangørene for dette møtet har stilt spørsmålet: ”Nasjonalmuséet – et museum for fremtiden?” Som jeg advarte arrangørene om da jeg ble bedt om å delta, er mitt fokus et helt annet: Når fremtiden engang kommer – hvilket den stundom gjør, er det mitt håp at Nasjonalmuseet endelig vil kunne avskrives som et skrømt fra fortiden, - fra en villedet og (midlertidig) forvirret fortid.

Det går en farsott over byen vår. De få monumentalbygningene som har minnet oss om at vi engang var en kulturnasjon, står for fall. I stedet skal det komme en serie historieløse nybygg, samlet i klynger nede ved vannkanten.

I andre land synes man ofte at det er OK å ta vare på praktbygninger fra en svunnen tid.

Vel å merke: Ikke som døde skall, men som levende institusjoner som kan vitne om kontinuitet og historiebevissthet.

Hos oss er spørsmålet – som ingen kan svare på – hvorfor det er så om å gjøre å smadre de byrom og bygningsmasser som danner den fysiske ramme om vår kulturarv og samtidig utgjør den ytre og visuelt viktige del av denne kulturarven?

Dette møtet dreier seg først og fremst om Nasjonalgalleriet. Det er viktig nok, både isolert sett som en enkeltsak og i en større sammenheng.

Samtidig vil jeg gjerne appellere til forsamlingen om å løfte blikket fra enkeltsakene og ta inn over seg det overordnede perspektivet. For det som skjer med Nasjonalgalleriet, skjer ikke isolert eller i et vakuum, men i en større sammenheng. Det vi opplever, er en serie koordinerte prosesser som berører et større antall av hovedstadens kulturinstitusjoner.

Aftenposten brakte 5. mai i år en reportasje med overskrift ”Den store flyttesjauen”. Her forteller avisen om hele 12 kulturbygninger og institusjoner som skal flyttes – fortrinnsvis til Bjørvika eller Vestbanetomten.

De praktiske og politiske føringene for denne gigantiske flyttesjauen ble lagt 28. mai i fjor, da statsråd Giske sammen med byrådsleder Lae og hovedstadens kulturbyråd Ødegaard la frem sin ”kulturkabal” for lokalisering av en rekke av byens og landets kulturinstitusjoner, hvorav bl.a. Munchmuséet, Deichmanske og Stenersen-museet skulle havne i Bjørvika mens Vestbanetomten skulle huse Nasjonalmuseet.

At byrådslederen kalte løsningen et ”kunstgrep” – hvilket normalt skulle bety et knep eller lureri – er betegnende for både prosessen og resultatet. For dette er bygge- og flytteprosjekter som vi – byens borgere – ikke har bruk for og aldri har bedt om.

Bak disse skjebnesvangre planene ligger to overordnede strategiske prosesser, begge unnfanget og klekket ut av Kulturdepartementet:

- Museumsreformen, som gjennomføres av noe som heter ”ABM-utvikling – Statens senter for arkiv, bibliotek og museum”. Resultatet hittil er at antallet muséer her i landet er redusert fra 800 til 100 stk. Målet er å komme ned i 60 stk.
- Etableringen av Nasjonalmuséet for kunst, arkitektur og design: Helt fra stiftelsen i 2003 har dette fusjonsmonsteret vært en sammenhengende skandaleføljetong – et prosjekt som ikke har hatt noe annet kjent formål enn å rasere eksisterende livskraftige og tradisjonsrike kulturinstitusjoner, samt å tilfredsstille maktkåte og klåfingrede kulturoperatørers forfengelighet.

Hva er så summen eller helhetsbildet av alle disse prosessene?

Vi er faktisk havnet i en situasjon som minner om et kulturpolitisk program som ble lansert for 100 år siden – den såkalte ”Futurismen”. Mannen som stod bak Det Futuristiske Manifest og som formulerte parolen ”La oss brenne alle broer til fortiden, la oss ødelegge muséene og bibliotekene” het Filippo Marinetti. Futurismen ble en forløper for utviklingen av den italienske fascismen, og Marinetti selv ble kulturpolitisk hoffideolog for Mussolinis regime.

Så til slutt, det evig klassiske spørsmålet: ”Hva må gjøres?”

Lotte Sandberg skriver i Aftenposten idag 26. august at det er tid for å se resultater ved Nasjonalmuséet, og hun tilføyer: ”La visjoner bli til virkelighet – etter år med vanstyre og forfall”.

Jeg vil heller stille panelet følgende spørsmål: Når man nå ser at visjonene har vært illusoriske, falske og skadelige, er det ikke da bedre å droppe disse visjonene og heller følge Fjellvettregel nr.8 – ”Vend i tide, det er ingen skam å snu”?

Burde det ikke være mulig å nullstille de mest vidløftige og kontroversielle prosjektene, avvikle hele Nasjonalmuseums-konseptet, skrinlegge planene om flytting av Munchmuséet og tanken om å ødelegge vikingskipene, og heller ta en tenkepause?

Takk for oppmerksomheten!